

De la bunul început al civilizației, oamenii au constatat că anumite lucruri par a avea o existență proprie și, aparent, de nezdruccinat: lumina și întunericul alternează, zi și noapte, ani după ani; ne naștem și murim, iar de născut...ne naștem fie ca bărbați, fie ca femei. De ce se întâmplă astfel? Ce înseamnă un "dat al firii", și cum trebuie să reacționăm vizavi de el?

În limba greacă, „archetypos” înseamnă „primul de felul său”; o noțiune abstractă, arhetipurile se referă la un gen de „matriță” sau prototip al unei întregi serii de obiecte, persoane sau concepte care sunt, în esență, derivate, modelate sau generate pe baza acestor arhetipuri.

A fost meritul psihiatrului elvețian Carl Jung să studieze în profunzime natura psihicului uman și să integreze în psihologia modernă elemente revelatoare care au constituit, până atunci, apanajul curentelor spirituale străvechi.

Un extrem de fin observator, Jung a sesizat că și gândirea și comportamentul uman par să urmeze aceeași regulă. Indiferent de spațiul geografic în care s-au dezvoltat, miturile și legendele codifică același tip de mesaj, utilizează simboluri (adesea extrem de asemănătoare), și descriu –în esență- aceleași moduri de gândire și comportament al oamenilor. Arhetipurile, introduse de el în psihologie, reprezintă un gen de „modele fundamentale de comportament”, care pot fi identificate la oricine, oriunde și oricând.

În timp ce antichitatea abunda în descrieri ale unor arhetipuri evidente, precum cele 5 elemente (pământ, apă, foc, aer și eter), polarități (yin și yang, negativ și pozitiv, feminin și masculin) Jung a avut abilitatea de a evidenția niste tipare comune în structura psihologică a omului. Cele mai importante arhetipuri jungiene sunt :

-Persona: însemnând „masca” , se referă la acea parte din viața noastră care ar fi ,în esență, compusă din comportamente pe care le dezvoltăm din dorința de a fi acceptați de ceilalți. Asta înseamnă că modelăm și învățăm de la ceilalți anumite atitudini numai de dragul de a fi asemanători lor, deși uneori asta presupune să ne negăm nevoi și dorințe proprii. Ne construim astfel o „mască” pe care o arătăm lumii, în speranța că societatea va accepta acest chip, iar noi ne vom simți valorizați și apreciați.

-Umbră: este partea „întunecată” a subconstientului nostru, compusă din tot ce noi nu ne-am dat voie să trăim, tocmai din frica de a nu fi respinși. Umbră se naște în același timp cu Persona, fiind două fețe ale aceleiași monede. Un copil cărui i se spune „nu ai voie să vorbești neîntrebat; dacă faci asta ești rău și noi nu te mai iubim” va include , de exemplu, în Persona sa, conduite de supunere, obediență și, simultan, în Umbră apare ideea că nu este suficient de bun pentru a fi iubit prin ceea ce este el și prin simplul fapt de a se fi născut; totodată, în Umbră va exista o dorință, refulată sau nu, de a-i contrazice sau chiar de a se certa cu alții - ca o pervertire a nevoii sale inițiale de a fi creativ și de a vorbi liber! Educația modernă ar recomanda părinților să îi explice copilului că fiecare are dreptul să vorbească, și că este respectuos să așteptăm ca ceilalți să termine ce au de spus, apoi și noi putem lua cuvântul, liniștiți. Umbră se conturează, astfel, ca recipient al dorințelor refulate și nevoilor neimplinite. Oamenii își percep, adesea, un soi de „latură întunecată, un „demon interior” sau o parte din ei cu care le este rușine să se prezinte lumii și pe care fac tot ce pot să o ascundă.

- Anima și Animus: cu siguranță că ați tot auzit vorbindu-se de „barbatul interior” al unei femei sau de „femeia interioară” a unui bărbat. În multe curente filozofice străvechi se vorbea despre

androgin, acel om evoluat care a reusit sa-si trezeasca ,in mod egal si perfect echilibrat, cele doua jumatati ale sufletului sau- cea masculina si cea feminina. Aceste arhetipuri vin sa ne spuna ca in fiecare femeie se afla ascunse o multime de atribute si calitati masculine, si ca fiecare barbat ar trebui sa-si descopere si sa-si foloseasca , liber, calitatile sale feminine. Putem face , evident, o corelatie intre aceste 2 jumatati ale sufletului, asa cum le-a perceput Jung, si cele 2 emisfere cerebrale, chiar daca aceasta juxtapunere nu ar acoperi intru totul conceptia psihanalitica . Pentru ca ea ne spune ca fiecare barbat isi alege drept partenera pe femeia care corespunde cel mai bine femeii lui interioare; si invers- ca femei,ne alegem barbatul care seamana cel mai mult cu jumatatea masculina a sufletului nostru.

- Sinele: poate mai dificil de inteles sau, mai degraba, de trait ca si realitate concreta, Sinele psihanalitic reprezinta un principiu integrator, in care granitele dintre constient si subconstient sunt sterse; el fiind mai cuprinzator decat constiinta de zi cu zi,aceasta il percepe ca si transcendent. Este Sinele cel ce se afla in centrul tuturor cautarilor spirituale, nu sufletul. Natura sa, in cadrul cailor spirituale, este considerata una divina; in cadrul unui sistem materialist-dialectic de gandire, Sinele reprezinta piatra de incercare a psihologiei „pragmatice”...care inca nu a oferit nici un raspuns. Pentru cei aflati pe drumul descoperirii de sine, „cine sunt eu” sau „care este natura mea ultima” sunt intrebari ce constituie tema pricipala de meditatie, mai ales pentru orientali, dar nu numai; raspunsul , venind din partea celor ce au devenit deja intelepti, iluminati, rishi sau samani renumiti, se pare ca este chiar acesta :Sinele. Din perspectiva identitatii masculine sau feminine aceasta este o diferentiere foarte importanta – pentru ca natura noastra ultima nu mai este una polarizata (barbat sau femeie) , ci una completa, transcendentă si spirituala. Subiectul ramane deschis....

Dincolo de acestea exista, oare, arhetipuri pur feminine? Ce tipare comune putem gasi, indiferent de timpul istoric sau de coordonatele geografice?

1. MAMA

Arhetipul matern este, probabil, cel mai usor de recunoscut si celebrat. 8 Martie este, in primul rand, ziua mamei....Acest arhetip este cel al verbelor vietii: a da nastere, a hrani, a creste si a sustine. Zeitatile stravechi ale primaverii, fertilitatii, vegetatiei si pamantului sunt, toate, reprezentari si activari ale acestui arhetip.

Miracolul vietii este, astfel, indisolubil legat, de caracteristicile specifice ale organismului feminin, acelea de a crea un alt nou organism....Venerata in diferite ipostaze, Mama Cosmica a fost invocata in nenumarate feluri, pentru a transmite din aceste puteri magice ale sale. Fecioara Maria, figura centrala feminina a crestinismului, este o imagine a acestui arhetip-protectoare si plina de compasiune.

Trairea acestui arhetip nu presupune, neaparat, a avea proprii copii; se refera la gradul in care ne dam voie sa avem sentimente maternelne- fata de alti oameni, copii, animale sau plante – Natura, in general; nu intamplator intalnim atat de des sintagma Natura Mama! Aici, in acest arhetip, se afla toate aspectele vietii noastre in care ocrotim, sprijinim, ghidam si supraveghem, cu dragoste si bucurie. Spontan, caracterizam adesea pe cineva ca fiind o „femeie mamoasa”, recunoscand ,astfel, comportamentul sau predominant in acest arhetip.

2. SOTIA

Si acest arhetip este unul cunoscut din antichitate...De la Hera la Uma Parvati, multe zeitati feminine sunt descrise ca sotii ale unui zeu masculin. Model al intelegerii si comunicarii desavarsite, el ne conduce pe calea evluarii in doi. Ideea parteneriatului perfect, in care fiecare stie cand sa conduca si cand sa se lase condus, transpare cu usurinta. Implica, evident, responsabilitate, impartasire reciproca si respect.

Modelul cultural influenteaza foarte mult manifestarea acestui arhetip....Daca mai demult a fi sotie reprezenta o obligatie , singura sansa de a avea o viata buna sau, ulterior, o onoare, in zilele noastre pare sa devina doar un rol social! Un contract prin care ar trebui sa scapi de singuratate, o moda sau o solutie de a evita eticheta de „fata batrana” ori sansa de a scapa de

griji financiare. In timp ce ziarele din India ne anunta ca in aceasta tara creste numarul casatoriilor intre lesbiene, in America pare ca vrea sa se impuna modelul mamei singure, eventual fecundata prin insamantare artificiala! Rata divorturilor creste si ea, iar numarul casatoriilor „neplictisite” scade cam in acelasi ritm...

Parteneriat sau nu ?- aceasta este intrebarea pe care si-o pun femeile zilelor noastre. Legalizat sau nu?, urmeaza imediat o a doua intrebare! Raspunsurile ar veni de la sine, daca din copilarie arhetipul sotiei ar fi fost explicat, valorizat si respectat.

Noi credinte negative, cum ar fi „casatoria iti rapeste libertatea” sunt inglobate in subconstientul colectiv, in timp ce rolul familiei s-a subrezit.

Totusi, cateva lucruri sunt evidente:

- copiii au nevoie atat de un model feminin cat si de unul masculin, pentru a se dezvolta cat mai armonios din punct de vedere psihic
- impreuna cu o persoana potrivita iti poti trai toate valorile, inclusiv independenta si individualitatea. Este de la sine inteles ca prin casatorie sau parteneriat nu se pune problema sa te anulezi ca persoana (desi unele femei fac asta), si nici sa renunti la visele tale. Tocmai acesta este secretul acestui arhetip: acela de a deveni cei mai buni prieteni, si de a ne sustine unul pe celalalt.
- a-l face pe celalalt singurul responsabil de fericirea ta, este de asemenea o greseala. Puterea si succesul in acest arhetip vine din a trai ca o femeie capabila sa fie fericita si inteleapta, si care ii impartaseste din fericirea ei barbatului cu care alege sa-si impleteasca destinul, pentru o perioada mai lunga sau mai scurta.

Cum anume sunt impartite rolurile in familia/relatia dvs? Cum sunt impartite sarcinile si responsabilitatile? Ce anume va face fericiti si uniti, ca si cuplu?Cum va sustineti si ce ar trebui sa schimbati pentru a nu va inhiba, nemultumi sau supara unul pe celalalt? Ce fel de viata ve trebui sa duceti, astfel incat sa va puteti trai valorile arhetipului Sotie?

Puteti raspunde la aceste intrebari pe loc sau lasati ca ele sa devina o tema de reflectie, si noi solutii sa apara, in timp.

3. AMANTA

„Cel care vorbeste totdeauna in tacere este trupul...”

Fascinatie, mister, pasiune si placere sunt cuvintele cheie ale acestui arhetip! A seduce, a darui, a fuziona sunt verbele femeii care traieste si in acest aspect al firii sale. Corpul devine un instrument constient folosit, prin care frumusetea naturii se revarsa catre cei dispusi sa o admire. Considerat imaginea sufletului, corpul a fost din totdeauna curatat, impodobit, pictat, parfumat sau masat - "un trup fara imaginatie este pe drumul catre boala", se spune.... O imensa putere se afla ascunsa in acest arhetip, a carui manifestare a schimbat deseori istoria!

Chiar daca, momentan, nu aveti nici o relatie, este important sa activati si sa respectati acest arhetip. Aceasta presupune sa deveniti constienta de valoarea si frumusetea dvs, pe care sa le cultivati in mod constant, pentru a va simti, pe deplin, femeie.

Si aici ajungem la un punct nevralgic al societatii contemporane. Pentru majoritatea occidentalilor, asocierea dintre sacru si sexualitate pare de neconceput. Trupul este opus spiritului, si aceasta scindare nefireasca duce la o alta scindare, interioara, in care omul nu se percepe ca un tot unitar, ci ca un manunchi de contradictii, legate fortat laolalta; in lupta sa interioara, el ajunge fie sa se autoblameze, considerand ca o parte din el este pacatoasa sau inferioara, fie neaga intru totul partea spiritului si se identifica in totalitate cu corpul.

Putem vorbi aici, cu siguranta, de un exces: fie ca femeile isi neaga corpul si frumusetea acestuia, fie ca se limiteaza numai la el, si se exprima doar prin felul in care arata si se imbraca. Au aparut astfel, femeia „de afaceri” , masculina si care nu mai stie sa fie dulce si fascinanta,

femeia vulgara sau cea excesiv de sexuala, femeia care manipuleaza si conduce prin intermediul sexualitatii sau femeia frigida.

Frigiditatea este tot mai des intalnita, ca semn al pierderii legaturii cu arhetipul Amanta. Multe femei nici nu isi cunosc anatomia corpului, de care se rusineaza sau pe care sunt suparate. Nu sunt constiente de nevoile lor emotionale, nu mai stiu sa daruiasca sau sa se daruiasca, nu isi dau voie sa simta placere si isi reprima pasiunea, freamatul si spontaneitatea.

Ne spune Afrodita, personificarea dragostei: „creez necazuri celor care ma ignora sau care ma nesocotesc, cu mandrie incapatanata"...intr-una din piesele lui Euripide. Si aceasta intelepciune straveche a fost redescoperita de psihiatrii zilelor noastre – toate lumea stie ca „sexualitatea refulata conduce la nevroza"...dar, din pacate, se pare ca nu toata lumea a inteles si ce ar insemna trairea armonioasa si sanatoasa a sexualitatii. Educatia sexuala lipseste aproape cu desavarsire, si fetitelor li se spune ca sunt fetite doar cat sa stie sa raspunda corect la intrebarea pe care le-o pun adultii: „tu ce esti, fetita sau baietel?" Transmiterea intelepciunii de la mama la fiica este si ea aproape disparuta, iar arta seductiei si a erotismului o mai putem afla, cel mult, din manualele Orientului. Asta, daca ne mai intereseaza....care era cuvantul acela care incepe cu „O"... "orgasm", parca?

Uneori se intampla ca, pentru o anumita perioada, trebuie sa traiti singure. Asta nu inseamna sa va lasati „coplesite de hormoni", devenind nervoase si nefericite, triste sau chiar depresive sau sa va refulati cu totul sexualitatea- ca si cand ea nu ar mai exista! Un exemplu de armonie in acest sens ne vine de la calugarii templelor budiste sau de arte martiale, care periodic fac exercitii de recirculare a energiei sexuale, astfel incat aceasta sa nu le creeze blocaje energetice. Puteti consulta carti pe aceasta tema. Sau, daca nu este stilul dvs, luati aminte la ceea ce alti mistici , inclusiv cei crestini, ne invata – alchimizarea acestei energii si folosirea ei in alte scopuri creatoare- arta, binefacere, inventivitate...Si calugaritele crestine erau initiate sa devina „mirese ale lui Hristos" si nicidecum niste fiinte acre si asexuate. Pline de compasiune , ele ar trebui sa reprezinte manifestarea clara a unui mecanism de redirectionare fructuoasa a energiei, mecanism pe care Freud l-a numit sublimare. Folositi aceasta perioada pentru a invata o multime de lucruri noi si , cel mai important, directionati-va energia in scopuri benefice; fiti cat mai creative cu putinta!

Iar daca acum va aflati in cautarea unei relatii, retineti: cu cat veti fi mai frumoasa si feminina, cu atat va va fi mai usor.

4. PREOTEASA

Este femeia care isi poate echilibra Anima si Animus-ul, cea care are acces deplin la toate resursele mintii constiente si subconstientului. Este cea care poate trai arhetipul Sinelui...si este cea de care societatea noastra autizata are, cu siguranta, mare nevoie!

dr. Carmen Todor